

Otizimli Bireylerle Akranlarının Spor ve Sanat Etkinlikleri Aracılığıyla Etkileşimde Buldukları İki Örnek Uygulama

Hatice Günayer Şenel*

Maltepe Üniversitesi

Öz

Yetersizliği olan ve olmayan akranların, spor ve sanat etkinlikleri aracılığıyla etkileşimde bulunmaları, her iki grup açısından farklı kazanımlar sağlar. Özellikle otizmi olan bireylerin, akranları ile etkileşimlerinin gereği ve önemi bilinmektedir. Bu çalışmada da otizmi olan ve olmayan grupların, farklı etkinlikler aracılığıyla bir araya geldikleri iki etkileşim örneği sunulmaktadır. Bu etkileşim örnekleri, Uluslararası Bakalorya (International Baccalaureate-IB) programı uygulayan özel bir kolej ve bir Anadolu Lisesi olmak üzere iki ayrı okulda gerçekleştirilmiştir. Etkinliklere katılmaya gönüllü olan öğrenciler, aldıkları kısa bir eğitiminin ardından OÇEM (Otistik Çocuklar Eğitim Merkezi) öğrencileri ile değişik spor ve sanat etkinliklerine katılmışlardır. Ülkemizde benzer etkileşim örneklerinin artması amacıyla, bu iki etkileşim örneği tanıtılıp, değerlendirildikten sonra, benzer çalışmalar için öneriler verilmektedir.

Anahtar Sözcükler: Otizm, akran etkileşimi, spor, müzik ve sanat etkinlikleri.

Abstract

Interaction of peers with and without disability through different sport and art activities and art activities bring different benefits to both groups. Especially interaction with peers of individuals with autism can be very beneficial; therefore, two different interaction examples with different activities were planned and conducted. The both examples were actualized at two different schools; first of the interaction example was held at one private high school with IB (International Baccalaureate-IB) program, and the other one was held at one of Anadolu high schools. The volunteer students from these two schools were trained first and then they met with the peers from two different special education centers for autism regularly for doing different sport and art activities. In this study, two interaction examples were introduced and evaluated with suggestions for further studies in order to increase similar interactions.

Key Words: Autism, interaction with peers, , sport, music and art activities.

---

* Yrd. Doç. Dr. Maltepe Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Özel Eğitim Bölümü, İstanbul, E-Posta: senelhg@maltepe.edu.tr

Yaşamın her döneminde akranlarla birlikte yapılacak spor ve sanat etkinlikleri, bireylerin kişisel ve sosyal gelişimlerinde ve etkinliklerin gerektirdiği becerilerde gelişme sağlar. Bu tür spor ve sanat alanındaki etkinlikleri içeren akran etkileşimleri, hem sosyal etkileşim, hem de değişik becerileri öğrenme fırsatını bir arada içermesi nedeniyle, son derece önemlidir. Bu tür etkinliklerde bireyler, bir yandan kendilerinde ve diğer katılımcılardaki ilgi ve yetenekleri fark edip, yeni beceriler kazanırken, bir yandan da yaşitlarıyla birlikte olarak iyi vakit geçirebilirler.

Yetersizliği olanların, yetersizliği olmayan akranlarıyla bu tür etkinliklere girmesinin ise iki grup için de önemi daha büyüktür. Akran destek programlarının her iki grup için de faydalı olduğunu belirten araştırma sonuçları vardır (Carter ve Hughes, 2005; 2006; Zascavage, Winterman, Armstrong ve Schroeder-Steward, 2008). Örneğin yetersizliği olmayan grubun; yetersizlik konuları ve bireysel farklılıklar hakkında farkındalık kazandığı, kimi zaman yetersizliği olanı olumlu rol model aldığı, yetersizliği olanlarla arkadaşlık etmenin ilişkilerine olumlu katkı sağladığı, yetersizliği olanlarda da özgüvenin arttığı, yetersizliği olmayanlarla iletişimin, okul ve okul-dışı toplumsal etkinliklere de katılımı artırdığı belirtilmiştir (Copeland ve ark., 2002; Huges, 1999). Bu tür etkinliklerle yetersizliği olan ve olmayan gruplar arasında benzerlikler, ortak ilgiler, özellikler olabileceği fark edilip, iki grup arasındaki sosyal etkileşimin oluşması sağlanabilmektedir (Kleinert, Miracle ve Sheppard-Jones, 2007; Leyser ve Cole, 2004; Salend, 1999). Akranların yer aldığı müdahale yöntemleri, öğretmenler tarafından da etkili sosyal etkileşim yöntemleri arasında bulunmuştur (Carter ve Pesko, 2008). Farklı yetersizlik türlerine sahip çocukların anneleri de yetersizliği olmayan çocuklarla arkadaşlığın; çocuklarının daha mutlu, benlik değeri, özgüveni, benlik kabulü ve sosyal yeterliliği açısından daha olumlu gelişim göstermeleri açısından önemli olduğunu belirtmişlerdir (Overton ve Rausch, 2002; Whitaker, 2004). Ancak yalnızca fiziksel yakınlıkla bu arkadaşlıkların veya etkileşimin olamadığı da bilinmekte, fiziksel yakınlığın yanı sıra, etkileşim öncesinde eğitim sağlanmasına ve özel olarak düzenlenmiş müdahalelere ihtiyaç olduğu

vurgulanmaktadır (Bass ve Mulick, 2007; Maione ve Mirenda, 2006).

Yetersizliği olan gruplardan da özellikle otizmi olanların, akranları ile etkileşimde bulunması son derece önemli ve gereklidir. Sosyal, iletişimsel ve ilişkisel problemleri olması (APA, 2000; NAC, 2009) nedeniyle otizmi olanların akranlarıyla girecekleri etkileşimin çok daha gerekli ve önemli olacağı açıktır. Otizmlili bireylerin akran-aracılı müdahalelerden faydalandıkları bilimsel olarak kabul edilmektedir (NAC, 2009; Rogers, 2000). Otizmi olan çocukların ve gençlerin akran aracılı etkileşimden gerek akademik, gerekse sosyal açıdan faydalandıklarına ilişkin çeşitli araştırma sonuçları mevcuttur (Bass ve Mulick, 2007; Kamps ve ark., 2001; Rogers, 2000). Bu grupta yer alan genç ve yetişkinler üzerinde yapılan bir araştırmada, akran ilişkisine sahip olmada bireysel özelliklerin ve çevresel faktörlerin önemli olduğu bulunurken (Orsmond, Krauss ve Seltzer, 2004), bir başka araştırmada da fiziksel aktivite ve sosyal katılım davranışlarında çevresel sınırlılıkların, yetersizliğin kendisinden daha önemli olabileceği belirtilmiştir (Pan, 2009).

Otizmi olanların sahip oldukları sosyal ve iletişimsel problemler için akran etkileşiminin kabul edilen bir müdahale olması nedeniyle normal akranlarıyla bir araya gelip farklı spor ve sanat gibi etkinlikleri aracılığıyla etkileşimde bulunacakları ortamların olması ve ülkemizdeki benzer uygulamaların yaygınlaşması son derece önemlidir. Bu amaç doğrultusunda, planlanan ve uygulanan etkileşim örnekleri aşağıda tanıtılmaktadır.

Otizmlili bireylerin akranlarıyla farklı etkinliklerle bir araya geldikleri iki etkileşim örneği

Etkileşim Örneği 1

Otizmi olan ve olmayan gençleri bir araya getirmek amacıyla öncelikle Uluslararası Bakalorya (International Baccalaureate-IB) programı uygulayan okullar potansiyel bir hedef kitesi olarak düşünülebilir; çünkü bu okulların uyguladıkları program gereği olarak öğrencileri toplum hizmetlerinde (Community, Action, Service-CAS) bulunmak zorundadırlar. Özel eğitim ihtiyacı olan kişilere yönelik çalışmalara katılmak da bu

hizmetlerin bir parçası olarak ele alınmaktadır (www.ibo.org/diploma/curriculum/core/cas). Bu nedenle, gerçekleştirilmesi planlanan etkileşim önerisi öncelikle IB programı uygulayan okullara duyurulmuştur. Bu okullar arasından böyle bir çalışmaya gönüllü olduğunu belirten bir kolejde çalışma başlatılmıştır.

Bu okulun, tüm IB 1.sınıf öğrencilerine çalışma duyurulmuş ve çalışmaya katılmak istediğini belirten öğrencilere, özel eğitim, otizm, otizmi olan bireylerle yapılabilecek etkinliklere örnekler ve öneriler gibi konularda toplam üç saat süren ve iki oturumdan oluşan eğitim verilmiştir. Böylece birlikte olabilecek grubu tanımaları, genel özelliklerini öğrenmeleri ve onlarla ne tür çalışmaları, nasıl yapacakları konusunda bilgi sahibi olmaları amaçlanmıştır. Bu eğitim; bir özel eğitimci, aynı zamanda otizmi bir çocuğun babası da olan bir dernek başkanı ve otizmi olan kişilere spor etkinlikleri yaptıran bir kişi olmak üzere toplam üç kişi tarafından verilmiştir. Eğitimin ardından, otizmi olan öğrencilerle sürdürülecek etkinliklere düzenli olarak katılabileceğini belirtenlerle çalışmaya devam edilmiştir.

Okulun IB 1 sınıfına (11.sınıf) devam eden, yaşları 16 ile 18 arasında değişen 18 gönüllü öğrenci, okullarına en yakın OÇEM'den (Otistik Çocuklar Eğitim Merkezi), yaşları 12 ile 19 arasında değişen 10 öğrenci ile farklı sanat ve spor faaliyetlerini içeren etkinliklerde bir araya gelmişlerdir. İki grup birlikte step, perküsyon, solo ve koro müzik çalışmaları, top oynama, fotoğraf çekmek ve değişik türde hamurlarla şekiller yapmak gibi etkinlikler yapmışlardır. Etkinliklerin belirlenmesi; iki grubun ilgisine, tercihlerine, okulun sunabileceği fiziksel imkânlarla ve bu alanda yapılmış çalışmalardan edinilen önerilere göre planlanmıştır. Örneğin, Menear ve Smith (2008) top ve step-aerobik gibi beden eğitimi etkinliklerini önermiştir. Todd ve Reid (2006) fiziksel aktiviteyi otizmi olan bireylere önerirken, Boso, Emanuele, Minazzi, Abbamonte ve Politi (2007) ise şarkı söyleme, piyano ve davul gibi müzik etkinliklerinin ağır derecede otizmi olan bireylerin otistik özelliklerinin düzeltilmesinde katkı sağladığını belirtmişlerdir.

OÇEM öğrencileri okul saatlerinin sonunda, gönüllü öğrencilerin okulu tarafından ayarlanmış servisle, gönüllü öğrencilerin okuluna ulaştırılmışlardır. Okulun kafeteryasında, gönüllü arkadaşlarıyla buluşmuş, önce birlikte serbest zaman geçirip, sohbet edip, bir şeyler yiyip-içtikten sonra etkinlik salonlarına geçmişlerdir. İki gruptaki öğrenciler ilgi alanlarına göre ikiye ayrılmış, üçerli gruplar (bir otizmi olan-bir gönüllü veya bir otizmi olan- iki gönüllü) olarak gruplanmaya çalışılmış ve birlikte tercih ettikleri etkinlikleri gerçekleştirmişlerdir. İki haftada bir gerçekleştirilen ve iki saat süren etkinlikler sonunda da OÇEM öğrencileri geldikleri servis, refakatçi öğretmenler ve anneler ile evlerine ulaştırılmışlardır. Etkinlikler için iki grup, toplam 10 kez bir araya gelmişlerdir. Her iki grubun öğretmenleri de aktif katılımcılar olarak değil, çıkabilecek olası sorunlara gerektiğinde müdahale edebilmek amacıyla grupta izleyici olarak bulunmuşlardır.

Tüm katılımcıların birlikte ve birer otizmi öğrenciden oluşan alt gruplar halinde step, perküsyon, solo ve koro müzik çalışmaları, top oyunları, fotoğraf çekmek ve değişik türde hamurlarla şekiller yapmak gibi etkinlikleri denemişlerdir. Etkinliklerde; hep aynı aktiviteyle başlamaya, az sözel öğretime, yöntemlerde-rutinlerde tutarlılığa, istenmedik davranışları azaltmak amacıyla öğrencileri etkinliklerle aktif tutmaya, fiziksel olarak sınırları belirlenmiş olan yerlerde çalışmaya, ilgi ve yeteneklere göre farklı seçenekler sunmaya, bireysel etkinliklere odaklanmaya, gelişmelerinin izlenmesine, güvenli ve olumlu ortamın sağlanmasına önem verilmiştir (Menear ve Smith, 2008).

Kolej öğrencileri; belirtilen önerilere uyulması, etkinliklerin seçimi, zaman kullanımı, dikkat edilmesi gereken kurallar gibi hususlarda her bir etkinlik öncesinde ve sonrasında da yönlendirilmişlerdir. Etkinlikler iki grubun aileleri ile birlikte katıldıkları, kolej bahçesinde düzenlenen piknikle son bulmuştur. IB programı uygulayan kolejin yaptığı başvuru ile okul öğrencilerinin otizmi olan akrabalarıyla yaptıkları bu etkinlikler, 2009-2010 Avrupa Uluslar arası Okullar Konseyi-ECIS tarafından verilen ECIS Sir Peter Ustinov Sosyal Yardım Ödülünü kazanmıştır.

Etkileşim Örneği 2

Bu etkileşim örneğinde yer alan, bir Anadolu lisesine devam eden gönüllü öğrenciler, kendi girişimleri ve istekleri doğrultusunda okullarını bir OÇEM’le işbirliğine yönlendirmiş, oradaki öğrenciler için öğretmenlere dersler ve ders materyalleri gibi konularda yardımcı olmayı önermişlerdir. Bu arada birinci örnekten haberdar olmuş ve benzer bir çalışmayı kendi okullarında başlatmak adına da gönüllü olmuşlardır. Bu çalışmaya başlamadan önce gönüllü öğrenci grubuna, kendi okullarında, birinci örnekteki benzer bir eğitim verilmiştir. Özel eğitim, otizm ve otizmi olan bireylerle yapılabilecek etkinliklere örnekler gibi konular içeren iki saatlik eğitim, bir özel eğitim uzmanı, OÇEM’in rehber öğretmeni ve aynı Anadolu lisesinden mezun olmuş, çocuğu otizm tanısı almış bir baba tarafından verilmiştir.

Bu okuldaki 60 öğrenci, iki ayrı OÇEM’den 30 öğrenci ile çeşitli etkinliklere katılmışlardır. Bu örnekte, gönüllü öğrenciler kendi içlerinde gruplara ayrılarak, hem OÇEM öğrencilerinin derslerine katılarak onlarla akademik çalışmalar yapmak, materyal hazırlamak gibi konularda yardımcı olmuşlar, hem de OÇEM öğrencileriyle kendi okullarında müzik ve resim çalışmaları gibi etkinliklere katılmışlardır. İki ayrı OÇEM’den öğrenciler, gönüllü öğrencilerin okuluna, iki haftada bir olmak üzere okul saatleri içinde, yine gönüllü öğrencilerin okulu tarafından ayarlanmış servislerle ulaştırılmışlardır. Resim, fotoğraf ve müzik etkinliklerinde bir arada olan gruplara, müzik çalışmalarında OÇEM’in müzik öğretmeninini yönlendirmeleri belirleyici olmuştur. Resim çalışmalarında ise etkinlikler esnasında hazır bulunan her iki okulun branş öğretmenleri gerektilse yönlendirici ve yol gösterici olmuştur.

Yaklaşık iki saat süren bu etkinlikler arasında, iki grup birlikte serbest zaman geçirme şansına da sahip olmuş, son olarak da okulun kafeteryasında birlikte öğlen yemeği yedikten sonra refakatçi öğretmenleri eşliğinde, öğrencilerin servisle geldikleri OÇEM’lere ulaşmaları sağlanmıştır. Birinci örnekteki gibi öğrenciler, ilgi alanlarına göre ayrılmışlardır. Sonuçta resim-fotoğraf ve müzik çalışmaları yapan gruplar oluşmuştur. Resim-fotoğraf çalışmalarında iki gönüllü öğrenci,

bir otizimli öğrenci ile çalışırken, müzik etkinliğine katılan tüm öğrenciler ise alt gruplar oluşturmadan etkinlikleri gerçekleştirmiştir. Yine aynı birinci örnekte olduğu gibi etkinlikler için iki grup toplam 10 kez bir araya gelmişlerdir. Etkinlikler sonunda gönüllü okulun ve OÇEM’lerin birlikte hazırladığı etkinliklerde yapılan resim ve fotoğraf çalışmalarının sergilendiği, birlikte ve ayrı çalışılan parçaların çalınıp, söylendiği bir gösteri yapılmıştır.

Etkileşim Örneklerinin Değerlendirilmesi

Her toplumda farklı özellikteki bireylerin, spor-sanat gibi farklı etkinliklerle yaşatlarıyla bir araya gelmeye ihtiyaçları vardır. Yukarıda anlatılan etkileşim örneklerinde de otizmi olan ve olmayan gençlerin bir arada olabilecekleri, birlikte öğrenip, eğlenip ve iyi vakit geçirecekleri ortamlar yaratılmıştır. Benzer uygulamaların yaygınlaşması, otizmi olan ve olmayan her iki grup, onların aileleri ve devam ettikleri okullar açısından önemli olacaktır. Farklı öğrenci gruplarına hizmet veren okullar, öğrencilerine faydalı olacak bir etkinlik sunabilme fırsatına sahip olurken, gönüllü grubun aileleri de çocuklarının farklı etkinliklerle farklı arkadaşlar edinmelerinden memnun olmuşlardır. Otizmi olan çocukların aileleri için de çocuklarının, farklı etkinlikleri, farklı ortamlarda ve yaşatlarıyla yapabileceği imkânının çocuklarına gönüllü ve ücretsiz sağlanması son derece memnun edici bulunmuştur.

Bu tür etkileşimlerin sonucunda edinilecek her türlü olumlu değişiklik; gönüllü öğrencilerin hayata bakış açıları, iletişimleri, kişilik ve davranış özellikleri, yetersizliğe ilişkin olarak farkındalık-bilgilenme ve sosyal sorumluluk düzeyleri açısından son derece önemlidir. Bu gruptaki öğrencilerin “artık daha sabırlı, hoşgörülü ve anlayışlıyım, hayata bakış açım değişti, farklılığı olanlara artık nasıl davranmam gerektiğini biliyorum, aslında çok da farklı değiliz” ifadelerini sıklıkla belirttikleri görülmüştür. Bu durum ise gönüllü öğrencilerle benzer yaş grubunda, yetersizliği olan öğrenciler açısından benzer etkileşimlerin, ne kadar gerekli ve yararlı olduğunu göstermektedir. Bu etkinliklerle gönüllü öğrenciler; adı, grubu, tanısı ne olursa olsun bireysel farklılıkların ve benzerliklerin olabileceğini, insanların zaman zaman değişik davranabileceğini,

insanların değişen bu davranışlarına göre farklı alternatif yaklaşım yöntemleri geliştirmeyi, kimi zaman krize müdahaleyi, kimi zaman ise sakin kalmayı öğrenmişlerdir.

Otizmi olanlar için de farklı bir grupta farklı ortamlarda yapılan bu etkinlikler, onların sosyal ve iletişimsel güçlüklerini azaltmaya katkı sağlayıcı olabilmektedir.

Bu tür etkinliklerle, yalnızca zorunlu ama kimi zaman gönülsüz kaynaştırma ortamlarının yerine, tamamen gönüllü ve hatta bu tür etkileşimlerin kendileri için de yararlı olduğunu bilenlerin katıldığı kaynaştırma ortamlarını sağlamak, toplum için farkındalık kazandırmak ve olumlu tutumları geliştirmek mümkün olacaktır. Sadece katılan öğrenciler ve okul çalışanları değil, onların aileleri de farkındalık, bilgilenme, tutumların değişmesi sürecine girebilmektedir. Dolayısıyla, benzer çalışmaların yaygınlaşması, yetersizliği olan ve olmayan gruplar, devam ettikleri okul-kurum ve aileler açısından da önemlidir. Benzer etkileşim örneklerinin sayılarının artması amacıyla, bundan sonra yapılacak olan benzer çalışmalara yönelik öneriler aşağıda sıralanmıştır.

Benzer çalışmalar için öneriler

Özel eğitim alanı açısından, genel eğitimde yer alan gönüllü okullar ve öğrencilerle çalışmak çok önemlidir, bu okulların ve öğrencilerin de özel eğitim ihtiyacı olan gruplarla çalışmaya gönüllü olmak için çok sayıda nedeni vardır. Bu nedenleri onlara fark ettirmek ve hatırlatmak, onları bu tür çalışmalara başlatmada son derece etkili olacaktır. Örneğin, gönüllü öğrencilerin kazandıklarını belirttikleri faydalar, bu tür bir etkileşime dahil olduklarının belgelenmesi ve okullarda giderek artması gereken sosyal hizmet çalışmalarına yönelik beklentiler, okulların ve öğrencilerin benzer etkileşime girmediği gönüllü olmasını sağlayıcı etkenlerdendir.

Benzer etkileşim çalışmalarına katılmayı isteyen gönüllü grubun, sürecin başında birlikte olacağı kişilerin durumu ile ilgili bilgi sahibi olması, beklenmedik durumlarla karşılaştığında ne yapacaklarını bilmeleri, ihtiyacı olduğunda destek ve yönlendirme alabilmeleri gereklidir. Belirli ön hazırlıklar ve düzenlemeler de, iki ayrı grubun bir

arada, keyifle öğrenerek vakit geçirebileceği bu tür etkileşimlerin başarılı olması ve sürmesi için önemlidir.

Otizmi olan öğrencilerin seçilmesinde göz önünde bulundurulması gereken bazı hususlar vardır. Her iki uygulamada da otizmi olan öğrenci grupları, OÇEM’lerdeki rehber öğretmenleri tarafından böyle bir etkileşimden faydalanacağı düşünülenler, sözel iletişime açık ve fiziksel şiddet içeren davranışlar gösterme riski düşük öğrenciler arasından seçilmiştir. Rehber öğretmenler tarafından seçilen öğrencilerin çalışmaya katılabilmeleri için ailelerinden onay alınmıştır.

Gönüllü öğrencilerin seçilmesinde gönüllülük esası ve ilk baştaki eğitimi almak yeterli olmuştur. Ancak, benzer çalışmalar için gönüllü öğrencilerin de rehber öğretmenleri tarafından, bu tür etkileşimlere uygunlukları açısından seçilerek yönlendirilmeleri daha doğru olacaktır.

Bu tür etkileşime katılan her iki grubun da net bir şekilde yönlendirilmeleri; etkinliklerde ne yapacaklarını bilmeleri ve etkinliklerle meşgul tutulmaları gereklidir. Aynı zamanda, birlikte yiyip-içmek, sohbet edip, birlikte serbest zaman geçirmeleri de ilişkileri açısından önemlidir.

Otizmi olan bir öğrencinin bir gönüllü öğrenciyle veya otizmi olan bir öğrencinin iki gönüllü öğrenciyle eşleştirildiği küçük gruplar da kendi içlerinde yakından takip edilmelidirler. Otizmi olan öğrencilerin, etkinliklerdeki performansları ve ilişkileri yakından takip edilip değerlendirilerek, gerek etkileşim gerekse etkinlikler açısından daha çok faydalanmaları sağlanmalıdır.

Farklı etkinlik seçeneklerinin olması, farklı etkinlik ortamlarına geçişler yapabilme de iki grubun zaman zaman tercih ettiği bir durum olmuştur. Bu nedenle baştan planlama yaparken fiziksel koşulların ve farklı etkinliklerin düzenlenmesi gerekli olmaktadır.

OÇEM’lerde çalışan rehber öğretmenlerin, bu etkileşim sürecinde ve etkinliklerde aktif katılımları olmuştur. Bu nedenle en az okullar ve öğrenciler kadar rehber öğretmenlerin de bu tür etkinliklerde gönüllü olması son derece önemlidir.

Bu tür çalışmalar, toplumda farklı adlandırılıp, farklı ortamlarda yaşamlarını sürdüren grupların da bir arada olmayı, birlikte öğrenmeyi ve eğlenmeyi

öğrenebileceklerini göstermesi açısından son derece önemlidir.

KAYNAKLAR

- APA (American Psychiatric Association) (2000). DSM-IV-TR: *Diagnostic and statistical manual of mental disorders* (4th edition). Washington DC: American Psychiatric Association.
- Bass, J.D., Mulick, J.A. (2007). Social play skill enhancement of children with autism using peers and siblings as therapists. *Psychology in the Schools, 44*(7), 727-735.
- Boso, M., Emanuele, E. Minazzi, V., Abbamonte, M., Politi, P. (2007). Effect of long-term interactive music therapy on behavior profile and musical skills in young adults with severe autism. *The Journal of Alternative and Complementary Medicine, 13*(7), 709-712.
- Carter, E.W., & Hughes, C. (2005). Increasing social interaction among adolescents with intellectual disabilities and their general education peers: effective interventions. *Research & Practice for Persons with Severe Disabilities, 30*(4), 179-193.
- Carter, E.W., & Hughes, C. (2006). Including high school students with severe disabilities in general education classes: perspectives of general and special educators, paraprofessionals, and administrators. *Research & Practice for Persons with Severe Disabilities, 31* (2), 174-185.
- Carter, E.W., Pesko, M.J. (2008). Social validity of peer interaction intervention strategies in high school classrooms: Effectiveness, feasibility, and actual use. *Exceptionality, 16*, 156-173.
- Copeland, S.R., Mc Call, J., Williams, C.R., Guth, C., Carter, E.W., Fowler, S.E., Parsley, J.A., Hughes, C. (2002). High school peer buddies. A win-win situation. *Teaching Exceptional Children, 35*(1), 16-21.
- Huges, C. (1999). Metropolitan Nashville Peer Buddy Program. www.edu.uc.edu/sped/tri/peerbuddysystem.
- Kamps, D., Royer, J., Dugan, E., Kravits, T., Gonzalez-Lopez, A., Garcia, J., Carnazzo, K., Mornison, L., Kane, L.G. (2001). Peer training to facilitate social interaction for elementary students with autism and their peers. *Exceptional Children, 68*(2), 173-187.
- Kleinert, H., Miracle, S.A., Sheppard-Jones, K. (2007). Including students with moderate and severe disabilities in extracurricular and community recreation activities. *Teaching Exceptional Children, July-Aug 2007*, 33-38.
- Leyser, Y., Cole, K.B. (2004). Leisure preferences and leisure communication with and without disabilities: educational Implications. *Education, 124*(4), 595-604.
- Maione, L., Mirenda P. (2006). Effects of video modeling and video feedback on peer-directed social language skills of a child with autism. *Journal of Positive Behavior Interventions, 8*(2), 106-118.
- Menear, K.,S., Smith, S. (2008). Physical education for students with autism: Teaching tips and strategies. *Teaching Exceptional Children, 40*(5), 32-37.
- NAC (National Autism Center) (2009). *The National Autism Center's National Standards Report*. Randolph, MA: National Autism Center.
- Orsmond, G.I., Krauss, W. M., Seltzer, M.M. (2004). Peer relationships and social and recreational activities among adolescents and adults with autism. *Journal of Autism Developmental Disorders, 34*(3), 245-256.
- Overton,S., Rausch, J.L. (2002). Peer relationships as support for children with disabilities: An analysis of mothers' goals and indicators for friendship. *Focus on Autism and other Developmental Disabilities, 17*(1), 11-29.
- Pan, C.Y. (2009). Age, social engagement, and physical activity in children with autism spectrum disorders. *Research in Autism Spectrum Disorders, 3*, 22-31.
- Rogers, S.J. (2000). Interventions that facilitate socialization in children with autism. *Journal of Autism and Developmental Disorders, 30*(5), 399-409.
- Salend, S.J. (1999). Facilitating friendships among diverse students. *Intervention in School and Clinic, 35*(1), 9-16.
- Todd,T., Reid, G. (2006). Increasing physical activity in individuals with autism. *Focus on Autism and Other Developmental Disabilities, 21*(3), 167-176.

Whitaker, P. (2004). Fostering communication and shared play between mainstream peers and children with autism: approaches, outcomes and experiences. *British Journal of Special Education*, 31(4), 215-222.

www.ibo.org/diploma/curriculum/core/cas

Zascavage, V., Winterman, K., Armstong,P., Schroeder-Steward,J. (2008). A Question of effectiveness: recruitment of special educators within high school peer support groups. *International Journal of Special Education*, 23(1), 18-30.

Summary

Introduction and evaluation of two alternative examples for the interactions of peers with and without autism at sport and art activities

Hatice Günayer Şenel**

Maltepe University

Recreational or extracurricular activities with peers can have great benefits for individuals both socially and individually. Individuals can enhance themselves socially and individually by discovering others and self interests and abilities. Especially, individuals with disabilities can find chance to socialize and integrate with their peers through learning and having fun at the same time with the activities. These interactions between peers with and without disability are not only beneficial for peers with disabilities, but also for peers without disabilities. Both groups can have great different gains (Copeland et al, 2002; Huges, 1999; Kleinert, Miracle and Sheppard-Jones, 2007; Leyser and Cole, 2004; Salend, 1999; Zascavage, Winterman, Armstong and Schroeder-Steward, 2008).

Peer mediated interventions were found effective for social interaction, but only physical proximity can not be enough for the interaction, some other arrangements are necessary (Bass and

Mulick, 2007; Maione and Mirenda, 2006). Especially the individuals with autism who have difficulties at social, relations, and communication areas (APA, 2000; NAC, 2009) can benefit from peer mediated interactions as academically and socially (Bass and Mulick, 2007; Kamps et al, 2001; NAC, 2009; Rogers, 2000).

In this study, two different interactions between peers with and without autism through different activities were exemplified.

Interaction Example 1

At this interaction example, 18 volunteer peers (11th grade / IB-1) from one of the private high school with IB (International Baccalaureate-IB) program participated at the activities. They met regularly with 10 students from center for educating children with autism, after having instruction related with special education, autism, example of activities, etc. Both group participated in step, percussion, art, singing, ball-plays, photography

---

** Assoc. Prof. Dr. Maltepe University, Faculty of Education, Department of Special Education, İstanbul,
E-mail: senelhg@maltepe.edu.tr

and dough works, according to their interest, abilities, and preferences. Both groups met 10 times at the volunteer students' school for two hours session including having snack, activities and free-time. They were paired as two (one with autism and one volunteer) or three (one with autism and two volunteers) according to their common interest areas at the activities. During the activities, there were teachers from both groups' schools, but the teachers were not active participants for the activities. Volunteer students were guided about the timing, scheduling the activities, general rules (Menear and Smith, 2008) of the interaction, and were asked to provide feedback after the activities.

Interaction Example 2

This interaction was started by a group of volunteer students from one of Anadolu High Schools. They regularly visited the center for autism to help their peers academically at their courses. Also both groups met 10 times at the volunteer students' school regularly for having art and music activity sessions. After the activities, they had their lunch together. Especially for the art activities and course studies, they were paired as two (one with autism and one volunteer) or three (one with autism and two volunteers). At this interaction example, there were teachers for guiding, during the activities.

Evaluation of These Two Interaction Examples

It is very important for everyone to have recreational or extracurricular activities. Sometimes individuals with disabilities can not find so many opportunities for having these activities, especially with their peers without any disability. With these two examples, an opportunity was created for both groups on having different activities together, according to their common interest. They enjoyed the shared interest, activities, learn and have fun together. These interactions can be examples for

more similar interactions and activity arrangements for student groups, their schools, and families. Volunteer students had different social, psychological and behavioral improvements with these interactions as well as their peers with autism.

Suggestions for further similar studies

It is very important to have volunteer participants for special education areas. The volunteer participants also should know that these interactions give them chance to have new, different friendship, greater awareness and tolerance for differences and similarities.

Volunteer students should be given necessary information at the beginning of the interaction that they may need during the interaction, about autism, about the peer, sessions, and activities.

Readiness of the students with autism for these types of interaction is also very important. Therefore they were participated to the interaction according to their school counselors' report and with their parents' approval.

For further studies, volunteer students can also be selected according to their school counselor report.

Having structured and routine activities is important for both groups including free time during interaction sessions.

Each small group with two or three students should be evaluated separately according to their interaction and skills for activities to increase their gains.

For these types of interactions both groups will benefit from different alternative activities instead of only one option for one session. They can have chance to change activities according to their preferences.